

Stratégia regionálnej výchovy a vzdelávania pre odvetvie miestna výroba a služby v regióne Horného Liptova do roku 2029

1. Formálna výchova a vzdelávanie

Do skúmaného odvetvia vstupujú viaceré stredné školy so svojimi študijnými a učebnými odbormi. Ide o *Strednú odbornú školu elektrotechnickú v Liptovskom Hrádku, Strednú odbornú školu stavebnú v Liptovskom Mikuláši, Strednú odbornú školu polytechnickú v Liptovskom Mikuláši, Strednú odbornú školu lesnícku a drevársku v Liptovskom Hrádku, Hotelovú akadémiu a o Obchodnú akadémiu.*

Jednotlivé odbory, ktoré boli analyzované, zabezpečujú profil absolventa zameraný na miestnu výrobu a služby, tzn. že ide o odbory, kde sa žiak naučí ponúkať služby pre obyvateľov, ale získa i rôzne zručnosti z výroby. Študijné a učebné odbory: mechanik elektrotechnik, elektrotechnik, pomáhajú vzdelávať obyvateľov pre potreby súkromných i štátnych firiem súvisiacich s odvetvím miestna výroba a služby.

V rámci študijných a učebných odborov, ako sú mechanik stavebnoinštalačných zariadení, montér suchých stavieb, operátor stavebnej výroby, strechár, mechanik strojov, staviteľstvo, technické a informatické služby v stavebníctve, murár, maliar, agromechanizátor - opravár, mechanik strojov a zariadení, aranžér, aranžérka, kuchár, kuchárka, cukrár, cukrárka, čašník, servírka, absolventi získavajú odborné a praktické kompetencie v oblasti stavebníctva, konštrukcie výroby a prevádzky slaboprúdových zariadení, základnej údržby výpočtovej techniky a počítačových sietí, v pracovných pozíciách ako predajca, kontrolór kvality, pracovník v logistike a distribúcii a aj ako súkromní podnikatelia v oblasti obchodu a služieb. Z analyzovaných dokumentov možno konštatovať, že i v odvetví miestna výroba a služby, je potrebné rozvíjať ideu ďalšieho vzdelávania v špecifických oblastiach daného odvetvia. Vzhľadom na to, navrhujeme nasledovné ciele:

Strategický cieľ:

Zabezpečovať kvalitu odborného vzdelávania a prípravy žiakov za účelom získavať odborné vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré reagujú na meniace sa potreby trhu práce.

Špecifický cieľ 1: Vytvárať nové študijné programy a učebné odbory v oblasti stavebníctva, drevárstva a elektrotechniky (stratégia D).

Opatrenie 1.1 Navrhnuť nové študijné programy a učebné odbory, podporujúce ciele v oblasti zamestnanosti a rozvoja vidieka.

Aktivita 1.1.1 - návrh a úpravu učebných osnov študijných programov a učebných odborov realizovať prostredníctvom metodických orgánov

Zodpovednosť: manažment škôl, ŠIOV

Cieľová skupina: žiaci, záujemcovia navrhovaní z úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

Aktivita 1.1.2 - návrh a úpravu študijných programov a učebných odborov realizovať v spolupráci so Štátnym inštitútom odborného vzdelávania

Zodpovednosť: manažment škôl, ŠIOV

Cieľová skupina: žiaci, záujemcovia navrhovaní z úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

Špecifický cieľ 2: Skvalitňovať vzdelávací proces aplikovaním modernej výpočtovej techniky pre získavanie špecifických kompetencií v uplatnení sa v praxi (stratégia B).

Opatrenie 2.1: Pravidelne zabezpečovať aplikovanie digitálnych technológií, najmä vo výučbe odborných predmetov.

Aktivita 2.1.1: -umožniť pedagogickým a odborným zamestnancom zúčastňovať sa vzdelávacích programov v oblasti digitálnych technológií

Zodpovednosť: manažment škôl

Cieľová skupina: pedagogickí a odborní zamestnanci

Aktivita 2.1.2 - vytvoriť plány vnútroškolskej kontroly tematicky zamerané na vyžívanie digitálnych technológií vo vzdelávacom procese

Zodpovednosť: manažment škôl

Cieľová skupina: pedagogickí a odborní zamestnanci

Špecifický cieľ 3: Zabezpečiť kvalitnejší marketing škôl, najmä vo vzťahu k základným školám (stratégia B).

Opatrenie 3.1: Spracovať kvalitný marketingový plán stredných škôl.

Aktivita 3.1.1 - zabezpečiť pravidelnú návštevu zástupcov stredných škôl na základných školách za účelom propagácie študijných a učebných odborov

Zodpovednosť: manažment škôl

Cieľová skupina: základné školy

Aktivita 3.1.2 - pravidelne organizovať dni otvorených dverí za účelom zvýšenia záujmu žiakov najmä o prírodovedné a technické odbory

Zodpovednosť: manažment škôl

Cieľová skupina: základné školy

Špecifický cieľ 4: Skvalitňovať duálny systém vzdelávania (stratégia A)

Opatrenie 4.1: Rozšíriť spoluprácu so zamestnávateľmi za účelom duálneho vzdelávania.

Aktivita 4.1.1 - zintenzívniť spoluprácu odborných učiteľov a majstrov odborného výcviku s organizáciami a firmami zabezpečujúcimi zamestnanosť v regióne

Zodpovednosť: manažment škôl

Cieľová skupina: odborní učitelia, majstri odborného výcviku

Aktivita 4.1.2 - pravidelne zabezpečovať hospitačnú činnosť v rámci duálneho vzdelávania

Zodpovednosť: manažment škôl

Cieľová skupina: pedagogickí a odborní zamestnanci

Špecifický cieľ 5: Zabezpečiť skvalitnenie materiálno-technickej základne, zameranej hlavne na miestnu výrobu a služby (stratégie B).

Opatrenie 5.1: Inovovať a modernizovať materiálno-technické vybavenie školy

Aktivita 5.1.1 - zabezpečiť moderné technické vybavenie učební odborných predmetov

Zodpovednosť: manažment škôl

Aktivita 5.1.2 - inovovať digitálne technológie za účelom tvorby inovatívnych školských vzdelávacích programov

Zodpovednosť: manažment škôl

Cieľová skupina: pedagogickí a odborní zamestnanci

2. Neformálna výchova a vzdelávanie

V odvetví Miestna výroba a služby ako ekonomickej oblasti má rozhodujúci vplyv legislatíva SR, dotačná politika štátu a odvodová zaťaženosť drobných podnikateľov. Nepriaznivý vplyv má aj dovoz lacných výrobkov z EÚ a nedostatočná podpora miestnej produkcie zo strany štátu. Väčšina drobných firiem fungujúca v tomto odvetví po vyčerpaní dotácie či príspevku na zriadenie činnosti skončí z dôvodu vysokých odvodov, zlej cenovej politiky a nedostatočne dotovaných neziskových služieb. Veľa činností v miestnej výrobe a službách nie je hlavným zdrojom príjmu pre obyvateľov, slúži len ako doplnkový zdroj príjmov práve z vyššie spomenutých dôvodov. Prípadne sú tieto služby poskytované občanmi v dôchodkovom veku.

Zákon č. 290/2016 Z.z. o podpore malého a stredného podnikania v platnom znení rieši oblasti podpory mikropodnikov, malých a stredných podnikov zo strany Ministerstva hospodárstva SR priamou (dotácia, nenávratný príspevok, finančný príspevok) aj nepriamou formou (informácie a poradenstvo v oblasti podnikania, vzdelávanie v oblasti podnikania, organizovanie a podpora účasti na stážach, súťažiach, výstavách a pod....). Do oblasti podpory je zahrnuté aj zachovanie a rozvoj tradičných priemyselných odvetví, remesiel, tradičných ľudových remesiel a ľudových umeleckých výrob.

V rámci Operačného programu Ľudské zdroje je zadefinovaná výzva „Podpora rozvoja regionálnej a miestnej zamestnanosti“, ktorej žiadateľom môžu byť obce, neziskové organizácie a štátom uznané cirkvi, v rámci ktorej je možné podporovať miestnu výrobu a služby. Zo zdrojov EÚ (ESF) a štátneho rozpočtu SR je možné tiež získať príspevok na podporu zamestnanosti v regióne cez úrady práce. Obce a obcou zriadené právnické osoby môžu získať príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta – Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

Vzdelávanie v odvetví miestna výroba a služby

V oblasti neformálneho vzdelávania v odvetví miestna výroba a služby existuje v regióne ponuka vzdelávacích agentúr (Akadémia vzdelávania a mediačného poradenstva, n.o. Liptovský Mikuláš) na rozvoj zručností a poskytovaných služieb, ktoré reflektujú na požiadavky zo strany klientov. Tieto sa týkajú zamerania rekvalifikačných kurzov – manikérka, kaderníčka, holič, kozmetička, pohrebné služby, účtovníctvo, jazykové kurzy a pod.

Vo všeobecnosti sa v strategických dokumentoch samospráv v oblasti podpory zamestnanosti obyvateľstva a ďalšieho vzdelávania v odvetví miestna výroba a služba riešili hlavne nasledovné oblasti:

- podpora drobných prevádzok s využitím miestnych zdrojov,
- budovanie remeselných dielní, organizovanie remeselných trhov a jarmokov,
- podpora súkromne hospodáriacich roľníkov a vznik malých fariem, podpora miestnych služieb v poľnohospodárstve (napr. farma liečivých rastlín, farma rýchlorastúcich drevín, vianočných stromčekov, agroturistika apod.) a chovateľstve (kone, kozy, ovce, včelárstvo), spracovanie produktov z tejto činnosti,
- podpora doplnkových služieb v cestovnom ruchu (požičovne športových potrieb, ich servis, welnes a relax, autoservisy, požičovne áut, elektrobicyklov, predaj suvenírov a domácich produktov, sprievodcovské služby, tlmočenie, prenájom koní, služby pre chatárov – upratovanie, pranie, kosenie a údržba zelene, a pod.)
- podpora služieb pre obyvateľstvo (kaderníctvo, predajne, bary, pivovary, pekárne, pracovne a pod.), vznik obecných podnikov služieb.

Región Horný Liptov

Región Horný Liptov má v oblasti služieb výrazné rezervy. Súvisí to aj s nedostatočnou flexibilitou na požiadavky trhu práce, v odlivom kvalifikovaných pracovníkov mimo región, či ich uplatnenie sa v zahraničí. Služby a ich rozvoj sú ohrozené aj vonkajším faktorom, a to politikou štátnych orgánov, ktoré zaťažujú drobných podnikateľov vysokými odvodmi a náročnou agendou. Podnikanie v oblasti miestnej výroby a služieb poskytované drobnými podnikateľmi je hodnotené ako nerentabilné, nemotivujúce, a teda krátkodobé.

V oblasti služieb v regióne Horný Liptov je pritom výrazný potenciál hlavne pre oblasť cestovného ruchu – stravovanie, ubytovanie, obchodné služby, aktivity v CR – požičovne športových náradí, pracovne, autoservisy, relaxačné služby, kaderníctva apod. Oblasť miestnej výroby a služieb v ostatných odvetviach nie je dobudovaná, je sezónna a poskytujúca málo príležitostí na zamestnanie. Na tieto služby je naviazaný silný aspekt dopytu, ale nevýhodou je, že sa jedná len o sezónny dopyt. Z pohľadu poskytovateľa má negatívny dopad na jeho príjmy, skôr sa jedná len o doplnkový zdroj príjmov.

Na základe uskutočnenej analýzy dostupných materiálov týkajúcich sa aj regiónu Horného Liptova sme pre neformálnu výchovu a vzdelávanie v odvetví miestna výroba a služby definovali nasledovné ciele:

Strategický cieľ:

„Prostredníctvom neformálnej výchovy a vzdelávania podporovať a rozvíjať miestnu výrobu a služby s využitím ľudského a prírodného potenciálu v záujme zlepšenia ekonomiky regiónu Horného Liptova.“

Špecifický cieľ 1: Vytvárať podmienky pre aktívnu spoluprácu pri rozširovaní miestnej výroby a služieb v regióne (Odvetvová stratégia D)

Odvetvie Miestna výroba a služby, ktoré bolo definované pre predmetný projekt, nie je v rámci regiónu sledované a koordinované, a to aj napriek tomu, že vo väčšine strategických dokumentov obcí a regiónu sa konštatuje ich nedostatok, sezónnosť v poskytovaní a nedostatočná odbornosť a profesionalita. Zároveň chýba drobným podnikateľom, remeselníkom a poskytovateľom služieb poradenstvo, odborná (aj digitálna) pomoc. Množstvo

živnostníkov, ktorí sa v regióne zaoberajú rôznymi druhmi remesiel, miestnej výroby či službami, potrebujú pomoc pri odbyte svojich produktov, pri propagácii ich činnosti a pri predávaní svojich zručností na ďalšiu generáciu. Z dôvodu tohto nevyužitého potenciálu je potrebné v rámci Koncepcie RVV vytvoriť priestor pre aktivity v neformálnom vzdelávaní, ktoré budú viesť k skvalitneniu poskytovaných služieb v regióne, k zvýšeniu ponuky služieb a miestnej výroby a k odbornej pomoci pre drobných remeselníkov a živnostníkov v odvetví.

Opatrenie 1.1: Podporovať spoluprácu medzi podnikateľmi, drobnými remeselníkmi a samosprávou pre efektívne využívanie ľudského potenciálu

Aktivita 1.1.1: Spracovanie databázy jestvujúcich drobných remeselníkov a poskytovateľov služieb v regióne

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS)

Cieľová skupina: podnikateľské subjekty v regióne, poskytovatelia služieb

Aktivita 1.1.2: Spracovať analýzu nedostatkových služieb a remesiel v území Horného Liptova

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), Akadémia vzdelávania (AV), poskytovatelia služieb zamestnanosti

Cieľová skupina: samospráva, verejnosť

Aktivita 1.1.3: Realizovať spoločné stretnutia zainteresovaných subjektov pre pokrytie trhu práce chýbajúcimi remeslami a službami

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), Akadémia vzdelávania (AV), UPSVaR, poskytovatelia služieb zamestnanosti

Cieľová skupina: podnikatelia, verejnosť

Opatrenie 1.2: Využívať ľudský potenciál regiónu pre rozvoj odvetvia miestnej výroby a služieb v území Horného Liptova

Aktivita 1.2.1: Realizovať propagačné podujatia na podporu a rozvoj remeselných zručností príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), Akadémia vzdelávania (AV), UPSVaR

Cieľová skupina: podnikatelia, verejnosť

Aktivita 1.2.2: Realizovať remeselné trhy, jarmoky, burzy produktov miestnej výroby a služieb, koordinovať činnosť drobných remeselníkov

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), Akadémia vzdelávania (AV), obce

Cieľová skupina: podnikatelia, široká verejnosť, poskytovatelia služieb

Aktivita 1.2.3: Prostredníctvom neformálneho vzdelávania rozvíjať remeselné zručnosti obyvateľov regiónu

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), Akadémia vzdelávania (AV), UPSVaR

Cieľová skupina: široká verejnosť

Aktivita 1.2.4: Zriaďovať obecné podniky remesiel a služieb v súlade s platnou legislatívou

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), obce a mestá

Cieľová skupina: podnikatelia, verejnosť

Aktivita 1.2.5: Podporovať budovanie remeselných dielní a dvorov

Zodpovednosť: obce, MAS Horný Liptov (MAS)

Cieľová skupina: podnikatelia, remeselníci, poskytovatelia služieb

Aktivita 1.2.6: Prostredníctvom poradenstva a neformálneho vzdelávania napomáhať záujemcom pri začatí podnikania v odvetví remesiel a služieb

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), Akadémia vzdelávania (AV), poskytovatelia služieb zamestnanosti

Cieľová skupina: záujemcovia o podnikanie v miestnej výrobe a službách, drobní podnikatelia

Aktivita 1.2.7: Prostredníctvom poradenstva napomáhať pri hľadaní zdrojov na budovanie remeselných dielní a pri podávaní žiadostí o dotácie

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS)

Cieľová skupina: záujemcovia o podnikanie v miestnej výrobe a službách, drobní podnikatelia

Aktivita 1.2.8: Zabezpečovať rekvalifikačné vzdelávacie aktivity a kurzy pre adaptabilitu pracovnej sily pre nízko kvalifikované obyvateľstvo a pre mladých ľudí v odvetví miestnej výroby a služieb

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), Akadémia vzdelávania (AV), UPSVaR

Cieľová skupina: široká verejnosť, mladí ľudia

Špecifický cieľ 2: Koordinovaným prístupom dosiahnuť zvýšenie kvality poskytovaných služieb a v miestnej výrobe.

Opatrenie 2.1: Udržiavať a rozvíjať existujúce tradičné remeslá a služby poskytované v regióne (Odvetvová stratégia C)

V rámci neformálnej výchovy a vzdelávania v odvetví miestna výroba a služby je potrebné vytvoriť podmienky pre podporu a rozvoj remesiel a služieb, ktoré v regióne fungujú a prezentujú hodnoty Horného Liptova. Súčasťou opatrenia je aj získanie mladej generácie pre odovzdávanie zručností, hlavne v tradičných remeslách, prípadne hľadať a využívať miestne zdroje aj pre rozvoj nových, moderných foriem služieb, hlavne v oblasti cestovného ruchu.

Aktivita 2.1.1: Zaviesť regionálny informačný systém týkajúci sa poskytovaných služieb a miestnej výroby v regióne – propagácia a poradenský servis

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS)

Cieľová skupina: široká verejnosť, podnikatelia v miestnej výrobe a službách

Aktivita 2.1.2: Realizovať podujatia pre predávanie skúseností a odovzdávanie zručností v miestnej výrobe a službách pre mladú generáciu

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), AV

Cieľová skupina: široká verejnosť, záujemcovia o získanie zručností v miestnej výrobe a službách

Aktivita 2.1.3: Zaviesť systém technickej a organizačnej podpory pre existujúcich drobných remeselníkov a poskytovateľov služieb – pomoc pri legislatívnych zmenách, zavádzanie IKT a ovládanie cudzích jazykov

Zodpovednosť - MAS Horný Liptov (MAS), AV

Cieľová skupina: drobní podnikatelia v miestnej výrobe a službách

Opatrenie 2.2: Napomáhať rozvoju nových druhov služieb v regióne podľa potrieb trhu a v záujme zvýšenia propagácie regiónu (Odvetvová stratégia D)

Pre skvalitnenie ponuky v odvetví a pre rozvoj nových druhov remesiel a služieb je potrebné hľadať možnosti na uznávanie kvalifikácií ľuďom, ktorí majú určité zručnosti bez toho, aby ich získali v nejakom odbornom štúdiu. Tiež je pre región dôležité zaviesť lepšiu propagáciu tradícií v remeslách a službách, aj zavedením regionálnych značiek produktov.

Aktivita 2.2.1: Rozširovať ponuku služieb na základe výsledkov analýzy nedostatkových služieb a remesiel v území uznaním kvalifikácie cez inštitút validácie

Zodpovednosť: AV

Cieľová skupina: drobní podnikatelia v miestnej výrobe a službách, široká verejnosť

Aktivita 2.2.2: Zaviesť regionálne značky na vybrané produkty, tovary a služby poskytované v rámci miestnej výroby pre zvýšenie propagácie hodnôt regiónu Horného Liptova

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS)

Cieľová skupina: obyvatelia regiónu, návštevníci

Špecifický cieľ 3: Dosiahnuť zvýšenú podporu pre rozvoj miestnej výroby a služieb na celoštátnej úrovni (Odvetvová stratégia D)

V oblasti regionálnej výchovy a vzdelávania je potrebné zaviesť nové formy komunikácie a predávania informácií medzi zainteresovanými subjektami pre získanie väčšej podpory pre drobných podnikateľov, ktorí sa venujú miestnej výrobe a službách.

Opatrenie 3.1: Koordinovane presadzovať legislatívne zmeny v oblasti podpory drobného podnikania

Aktivita 3.1.1: Realizovať stretnutia miestnej a regionálnej samosprávy so štátnou správou v záujme úpravy legislatívy v oblasti drobného podnikania, poskytovania služieb, využívania prírodného potenciálu, obhospodarovania územia

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), ZMOL, VUC

Cieľová skupina: podnikatelia v odvetví, orgány samosprávy a štátnej správy, rezortné orgány

Aktivita 3.1.2: Iniciovať rokovania s cieľom zníženia odvodového zaťaženia drobných podnikateľov a následnej úpravy legislatívy

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), ZMOL, VUC, ZMOS

Cieľová skupina: podnikatelia v odvetví, orgány samosprávy a štátnej správy, rezortné orgány

Aktivita 3.1.3: Realizovať semináre a informačné podujatia na propagáciu nákupu domácich produktov a výrobkov, pre predaj z dvora a podporu miestnych podnikateľov

Zodpovednosť: MAS Horný Liptov (MAS), AV

Cieľová skupina: obyvatelia regiónu, návštevníci, drobní podnikatelia v odvetví